EDUSKUNTA Helsinki, 6.10.2015
Työ- ja tasa-arvovaliokunta

HARMAA TALOUS RAKENNUSALALLA

Rakennusala mielletään harmaan talouden pesäpaikaksi. Tämä yleinen käsitys pitää myös paikkansa. Ei ole olemassa sellaista markkinatalousmaata, jossa rakennusalan harmaa talous ei olisi ongelma. Joissakin maissa lähes kaikki rakentaminen on harmaata toimintaa.

Suomessa rakennusalan harmaa talous liittyy etupäässä pimeään työn tekoon ja urakointiin, jonka seurauksena veroja ja sosiaalivakuutusmaksuja jää maksamatta. Ulkomaisille työntekijöille maksetaan myös lain vastaisesti liian pientä palkkaa.

Meillä rakennusala ei ole Euroopan harmaimpia. Tilannetta edesauttaa Suomen syrjäinen sijainti ja pienet markkinat. Suomessa rakennettiin pitkään vain kotimaisin voimin, mikä mahdollisti viranomaisvalvonnan. Vilpin tekijät jäivät yleensä pitkässä juoksussa kiinni.

Rakennusalan luonne muuttui vuoden 2004 EU:n itälaajenemisen jälkeen. Ulkomaiset yritykset ja ulkomailta lähetetyt työntekijät ryntäsivät suomeen omine pelisääntöineen ja asiakirjavalvontaan perustuva viranomaisvalvonta menetti täysin merkityksensä.

Tilannetta on nyt saatu paranemaan. Suurin ansio tästä kuuluu rakennusalan työmarkkinajärjestöjen yhteistyölle, jonka tuloksena meillä on käytössä rakennusalan veronumerojärjestelmä ja työmaailmoitukset. Myös tilaajanvastuulain syntyyn ja sen nykymuotoon on vaikuttanut paljon rakennusalan järjestöjen yhteinen näkemys harmaan talouden torjunnan tarpeellisuudesta.

Suomalaisten työmarkkinajärjestöjen, muiden rakennusalan toimijoiden ja viranomaisten yhteistyö harmaan talouden torjumiseksi on Euroopassa poikkeuksellista ja saavutetut tulokset ainutlaatuisia. Toivottavaa on, että tämä työ saa jatkua. Suurimpana uhkana tällä hetkellä on jonkinasteiseen väärinymmärrykseen perustuva vaatimus alittaa työehtosopimuksen vähimmäispalkat paikallisesti sopimalla.

Mikäli tällainen uudistus toteutetaan, EU-velvoitteet edellyttävät kansallinen minimipalkan säätämistä. Minimipalkka on käytössä useissa maissa ja se viritetään luonnollisesti mahdollisimman matalaksi. Rakennustyö räntäsateessa ei nykypäivänäkään ole erityisen houkuttelevaa ja jos työehtosopimusten vähimmäisehdot mahdollistava paikallinen sopiminen laskisi palkat alle puoleen nykyisestä, rakennustyö muuttuisi nopeassa aikataulussa kokonaan ulkomaisen työvoiman alaksi. Monessa maassa näin on jo tapahtunut, oman maan kansalaisia ei rakennustyömailla enää työskentele.

Kyösti Suokas
varapuheenjohtaja
Rakennusliitto ry